

Bild: SF Studios

Selma & Johanna

- en roadmovie

Selma och Johanna är 10 år och har precis gått ut fjärde klass, men Johannas lärare har bestämt sig för att Johanna inte ska börja femman utan gå om en klass. Johanna vägrar acceptera det och hon och Selma bestämmer sig för att rymma hemifrån och ta sig till Europadomstolen i Strasbourg och stämma Johannas lärare. Det blir starten till en äventyrlig roadmovie där både polisen och Johannas pappa följer flickorna hack i häl.

EN FILMHANDLEDNING FRÅN SVENSKA FILMINSTITUTET
Rekommenderad för åk 2 - 5

Svenska
Filminstitutet

Om filmhandledningen

Film är ett spännande och mångfacetterat pedagogiskt verktyg där våra handledningar är till för att vägleda dig som lärare. Åldersrekommendationen, som här sträcker sig från åk 2 till åk 5, är just en rekommendation. Du väljer själv om du vill ta upp ett eller flera teman ur frågeställningarna och/eller om du kan viga lite mer tid till fördjupning och närstudier av själva filmmediet. Du känner dina elever bäst och vet vad som kan vara relevant och intressant just för dem.

Handling

Johannas lärare vill tvinga henne att gå om klass 4. Johanna är rasande. Tillsammans med bästisen Selma bestämmer hon sig för att anmäla fröken för Europadomstolen i Strasbourg. På uppsprogsdagen plockar hon och Selma ihop lite smågrejor, tömmer spargrisen och ger sig iväg. Men flickorna får problem. Bara tågbiljetten till Helsingborg visar sig kosta alldeles för mycket och istället försöker de tjuvåka. Trots att de gömmer sig på toaletten blir de upptäckta redan i Södertälje. Snart får de dock lift med två virriga damer och nästa skjuts blir under presenningen på en möbeltransportbil.

Riktigt bra lift får flickorna när de träffar två veteranbilsfrälsta bröder i en röd Pontiac. Vid det här laget är Selma och Johanna efterlysta. Bilbröderna förstår ganska snabbt att flickorna är på rymmen, men istället för att föra dem till närmaste polisstation, blir de och flickorna bundsförvanter. I den röda, gungande bilen far

de fyra fram genom svenskt sensommarlandskap som glada fredlösa. Samtidigt väcker flickornas försvinnande uppståndelse och förskräckelse.

Johannas pappa bestämmer sig för att följa med den polisman som har huvudansvar för sökandet. Tillsammans är de flickorna hack i häl men ändå alltid för sent ute. Med brödernas hjälp anländer Selma och Johanna till Helsingborg. Johanna tar med sig Selma till sin farmor som är husfru på ett slott i staden. Trots att Johanna och farmor endast har sporadisk kontakt tar farmor emot flickorna med stor värme och klokhet. Hon respekterar deras avsikt att fara till Europadomstolen och lånar dem till och med respengar.

Selma och Johanna lyckas hålla sig undan och efter ett ivrigt sökande bestämmer sig ansvarig polis för att ge upp. Han räknar med att flickorna redan hunnit över till Danmark och den svenska polisens ansvarsområde slutar vid gränsen. Han vänder därför bilen upp mot Stockholm igen. Johannas pappa vägrar dock att ge upp och begär att bli avsläppt mitt på huvudvägen. Bara en stund senare susar Johanna och Selma förbi i förarhytten på en stor långtradare. Viss förvirring råder eftersom flickorna inte är ense om huruvida de nu är på rätt väg till Europa eller inte. Alla rymningsplaner får dock ett snabbt slut när Johanna upptäcker sin modstulne pappa vid väggkanten. Tillsammans återvänder de hem och Johanna välkomnas också av beskedet att hon slipper gå om. Aldrig mer 4 B!

Bild: SF Studios

Filmen och läroplanen

Att kunna förstå, tolka och reflektera kring såväl innehåll som mediespråk (både talat/skrivet och bildspråk) är en nödvändig kunskap i vår samtid. Här fungerar film som ett utmärkt verktyg för att se, samtala om och försöka få syn på hur rörliga bildmedier är uppbyggda och vilka medel de använder för att förmedla information och budskap, liksom att väcka känslor, tankar och associationer hos den som läser, hör och tittar.

De estetiska och praktiska ämnena är i dagens läroplan inte enbart kopplade till praktik, utan ska även omfatta teoretiska kunskaper. I *Selma & Johanna - en roadmovie* tas viktiga frågor upp som kan kopplas till exempelvis värdegrundsfrågor kring vänskap, relationer, makt och kamratskap upp.

Filmens form och innehåll

En lättäm roadmovie

Berättelsen om Selma och Johanna gungar fram lika behagligt som det mjuka svajet i den röda Pontiacen. Cabben är öppen och sommaren är fortfarande varm. Det är två tjejer med skinn på näsan som drar iväg för att ge Johanna upprättelse och näpsa fröken. Att ge sig iväg hals över huvud kan förefalla väl drastiskt men Johanna har ändå försökt ändra sin situation genom att både prata med lärare och rektor. Det är inte särskilt svårt att förstå Johannas ilska. Både hennes lärare och rektorn framställs som förstelnade. Johannas lärare tycks i första hand ogilla henne därför att hon är självständig och ”inte gör som jag säger!”. Rektor visor i sin tur rena översittarfasoner när han rekommenderar Johanna att överklaga skolans beslut om att hon ska gå om till Skolstyrelsen eller Europadomstolen. Sedan är, som han uttrycker saken, ”Fröken välkommen tillbaka men risken är väl att dina skolkamrater då redan har tagit studenten”.

- Är skildringarna av Johannas lärare och rektor trovärdiga? Kan man ta dem på allvar? Skulle Johanna haft andra möjligheter att påverka skolans beslut i en verklig situation?

Johanna är en stark och självständig tjej med huvudet på skaft. Så småningom kommer Johanna tillbaka till skolan och slipper gå om fjärde klass.

- Är det troligt att Johanna har sådana skolsvårigheter så att hon behöver gå om? Kan det finnas andra orsaker bakom?

- Hur kan relationerna mellan henne och hennes lärarinna tänkas bli i fortsättningen?

- Skulle det kunna finnas andra sätt att lösa Johannas belägenhet? Vilka i så fall?

- Vilka egenskaper ska en bra lärare ha?

Personpresentationer

Många av filmens personer har karakteristiska egenskaper. Regissören har valt olika sätt att berätta om dessa.

- Vad säger den inledande scenen på skoluppropet om Johanna?

- Vem är det som är den starkare i scenen då Johanna och hennes lärare byter ögonkast? Varför?

- Vad får vi veta om relationen mellan Johanna och hennes lärare?

- Vad får vi veta om Selma? Hur?

- Johannas pappa har flera egenskaper som på sätt och vi är ganska motsägelsefulla, hur presenteras de?

- Vad får vi veta om förhållandet mellan honom och Johannas mamma?

- Hos vem lägger berättelsen sympatin?

Johannas pappa kallar vid ett tillfälle den ansvarige civilpolisen för manschettpolis.

- Vad betyder ett sådant omdöme? Vad får vi veta om polisen? Hur beskrivs hans egenskaper?

- Vad händer under bilresans gång i kontakten mellan pappa Göran och polismannen?

Fantasi – verklighet

Flickornas vinglande färd är en sorts omvänd rymning. Två elvaåriga flickor på väg mot Europadomstolen. Båda har ett bra förhållande till sina föräldrar men ingen av dem tycks på allvar vara särskilt orolig för hur man ska reagera hemma.

- Skulle något sådant kunna tänkas inträffa i verkliga livet? Är det trovärdigt?

- Hur skulle flickorna annars tänkas kunna reagera? Hur kommer det sig att filmflickorna aldrig visar någon rädsla, tänker ni?

Selma och Johanna är bästisar men att vara på rymmen tillsammans tär lite på vänskapen.

- Hur beskrivs Selmas och Johannas svårigheter?

Bild: SF Studios

- Vad kan det vara som får Selma att följa med Johanna på ett så vådligt äventyr?

- Vad betyder vänskap? Hur ska en riktigt bra vän vara? Kan vänskap vara starkare än samhörigheten i en familj? Varför? Varför inte?

De bröder som flickorna träffar på är inte vilka killar som helst. En olycka där deras föräldrar dog har präglat deras livsval och beteende. Det som hänt dem beskrivs indirekt.

- Hur får vi veta något om deras öde? Hur ser brödernas inbördes relation ut? Styrkor? Svagheter?

Bröderna ser sig själva som två fria cowboys och blir ganska omedelbart flickornas medhjälpare.

- Hur blir brödernas attityd synlig i de första scenerna vid korvkiosken och när flickorna ber om lift?

- Vilka skäl kan de ha att vilja hjälpa flickorna vidare på färden?

- Vad kan tänkas förena Johanna och Selma med bilbröderna? Finns det likheter mellan deras beteenden?

Johanna tycks helt uppfylld av funderingar kring kungliga personer. Selma har i sin tur fotbollsstjärnan Henke Larsson som idol.

- Är flickornas intressen jämförbara? Vad skiljer eller förenar dem?

Filmen om Selma och Johanna är vid sidan av sitt huvudtema dekorerad med små episoder vid sidan av.

Som scenen med de två virriga damerna som gnabbas om en trasig sko eller den med den svärande kyrkvaktmästaren som tappar kyrkkorset från högsta stegpinnen. Scenen där Selma och Johanna letar upp Henke Larssons villa och när han inte visar sig vara hemmaförgäves pussar en groda utan att den förvandlas till prins, står också ut. Samma sak med samtalet och dansen med farmor i den solbelysta slottssalongen.

- Vad betyder scener som dessa för filmen som helhet?

- Vad berättar det om de inblandade personerna?

- Finns det berättartrådar i filmen som inte följs upp? Vilka i så fall?

- Måste man få veta allt eller kan det finnas en tjusning i det inte helt utsagda?

I filmer talar man ibland om transportsträckor och menar då att det ibland kan kännas långt mellan viktiga och berättelsebärande scener.

- Kan man tala om sådana sekvenser här? Vilka i så fall? Finns det något i filmen som skulle kunna tas bort? Finns det scener som skulle kunna läggas till? Vad skulle de i så fall handla om?

- Filmen får ett lyckligt slut. Hur kan man tänka sig att framtiden blir för Johanna? För Johannas pappa?

- Hur kan man tänka sig att det går i kontakten mellan farmor och pappa Göran? Är det troligt att alla nu lever lyckliga eller kan det uppstå nya problem?

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Sverige, 1997

Manus: Sara Heldt

Regi: Ingela Magner

Foto: Dan Myhrman, Michael Spicer

Originalmusik: Coste Apetrea & Anders Henriksson

I rollerna:

Johanna – Anna Sjögren

Selma – Grete Havnesköld

Kjellman – Kjell Bergqvist

Göran – Jacob Eklund

Conny – Johan Widerberg

Per – Jan Mybrand

Farmor – Barbro Hiort af Ornäs

Tekniska uppgifter:

Speltid: 91 min

Format: Vidfilm

Censur: Bantillåten

Svensk premiär: 29.8.1997

Distribution: SF Studios Svenska Filminstitutet

Förs skolbiovisning på DCP,

kontakta [Svenska Filminstitutets distribution](#)

Filmen kan också finnas i utbudet hos din medie-central.

REDAKTION

Text: Pia Huss

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, 1997, uppdaterad mars 2024

KONTAKT

---

filmiskolan@filminstitutet.se

filminstitutet.se/filmpedagogik

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar.

Här kan ni lära er mer om hur en hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.

filminstitutet.se/skolbio